

Üniversite Öğrencileri İçin Geliştirilen Problem Tarama Envanterinin Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Emel Ültanır*

ÖZET

Üniversite yılları, hızlı büyüme, gelişme ve değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu konuda geliştirilen problem tarama ölçeğinin amacı, öğrencilerin problemlerini belirlemektir. Problemler yedi alt alanda (Okul, Gelecek, Aile, Sosyal, Kişisel, Ders çalışma- Başarısızlık ve Sağlık) toplanmıştır. Ölçek maddeleri çok önemli, önemli ve önemsiz olmak üzere üçlü bir derecelendirme ile ölçülmüştür. Ölçek, 113 kız, 141 erkek olmak üzere 254 öğrenciye verilmiştir. Sonuçlar madde analizi yapılarak alt-üst gruplar testi ile seçilmiştir. Böylece 91 maddelik bir ölçek oluşmuştur. Alt alanların iç tutarlılıkları Cronbach alfa ile hesaplanmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Gençlik, Üniversite Gençliği, Üniversite Gençliğinin Problemleri.

SUMMARY: *Validity and Reliability Study of Problem Q Sort Developed for University Students.*

Years in University are the period of a rapid growth, development and changes. Keeping this fact in mind, a problem q sort has been developed in order to diagnose the problems of students. In this study, problems have been divided into 7 subscales (school, future, family, social, personal, studying lesson-failure, and health). The items of this scale have been measured with a three point scale which consists of "very important, important and not important". This scale has been conducted on

131 girls, 141 boys, totaling 254 students. Through a t test, upper groups and lower groups have been identified, and the results have been obtained through an item analysis method. The internal consistency of subscales has been counted through Cronbach Alpha.

KEY WORDS: *Youth, University Youth, Problems of University Students.*

GİRİŞ

Gençlerin meslek seçimi sürecini aşarak üniversite dönemlerine başlamaları, yeni yaşantı ve sorunların içine girerek bunlarla yüzleşmelerini gerektirmektedir. Bu sorunların bir kısmının çözümünde "Öğrenci Kişilik Hizmetleri"nin beslenme, barınma, ulaşım ve kişisel sorunları vb. etkisi olmaktadır. Yapılan çalışmaların bazılarına bakıldığında, öğrencilerin üniversiteye girmelerinin temel nedeninin "meslek edinme istekleri" olduğu ifade edilmektedir (Aksu ve Paykoç, 1986; Söylemezoğlu ve diğerleri, 1988). Üniversiteye girmenin diğer nedenleri arasında ise, bağımsız olarak, bilimsel çalışma yapmak ve statü sahibi olmak gibi diğer nedenler de bulunmaktadır.

Üniversite gençliği ve yüksekokullarda öğrenimini sürdüren 18-24 yaş arasındaki gençler, toplumumuzdaki insanların öğrenim düzeylerine göre, oluşturulacak piramidin tepesinde sayıca az olmakla beraber seçkin bir grubu oluşturmaktadırlar (Özgül, 1992). Bu durumdaki gençlerin gelişmiş ülkelerde de özellikle ekonomik yönden zorlanmalı yaşantılar içinde oldukları bilinmektedir.

* Yrd. Doç. Dr., A.İ.B.Ü. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

Ülkemizdeki üniversite öğrencisi, bir yandan ekonomik sorunları yaşarken diğer yandan bağımsız olma, kendi kendine yeter olabilmek ve davranışlarının topluma uyum sağlaması gibi psikolojik koşulları yaşamaktadır. Bu sürece başlayan genç, lise yıllarındaki ana-babanın destek ve kollanmasının olduğu dönemleri geride bırakarak, kendi değerleri ile toplumun evrensel değerlerini kaynaştırmaya yönelmektedir. Gençin davranışlarında ortaya çıkan bağımsızlık, kendi kararlarını kendi kendine verebilmesi, bunların sorumluluk ve risklerine katlanabilmesi anlamında kullanılmaktadır. Gençin bağımsızlığının gelişmesi, giderek karşı cinsi tanımak, arkadaşlık etmek ve eş seçimine yönelmek davranışlarını da beraberinde getirecektir.

Gençlerin yaşantısında akran ve arkadaş gruplarının önemi, aileden önce gelmekte ve onların yaşamdaki zorlukları öncelikle arkadaşları ile paylaşılmaktadırlar. Böylece aile ile genç yetişkin arasındaki ilişki ikinci plana bırakılmaktadır. Bu arada ana-babanın öğrenim seviyesi gencin öğrenim seviyesinden daha düşük olduğunda ise, ana-baba genç için uygun bir "özdeşim modeli" oluşturamayacağından birbirlerini anlama zorlukları da ortaya çıkacaktır.

İmamoğlu (1987, 1991)'e göre, insanların kendi özelliklerini üretken ve etkili olabilmek yönünde geliştirmeleri, insanlararası sevgi ve paylaşma duygularını kazanmaları temel gereksinimlerdendir. Bu anlamda sağlıklı bir toplumsal kimlik geliştirebilmeleri için kişi, aile, toplum ve kültürle bütünleşmesini sağlayıcı inanç, duygu ve davranış şekillerini öğrenerek toplumsallaşmaktadır. Bununla birlikte kendi özelliklerini geliştirerek ayırışma ve bireyleşme özelliklerini de geliştirmektedirler. Gençlerimizde oluşan kimlik sorunu temelde ayırışma-bütünleşme süreçlerinin dengelenmemesinden kaynaklanabilmektedir. Buna göre özellikle alt SED ailelerinde çocuğun ana-babaya itaatkarlığı bir değer olarak benimsenirken, üst SED'lerde çocuğun bağımsız olması, kendi kendine yetebilmesi önem kazanmaktadır.

Üniversite gençlerinin çeşitli sorunlarıyla ilgili kapsamlı bir araştırma İstanbul Üniversitesi öğrencilerine uygulanan anket bulgularına dayanarak Ekşi (1982) tarafından yapılmıştır. Buna göre, üniversite öğrencilerinin % 70'inin ekonomik, % 40'ının barınma, erkeklerin % 43 ve kızların % 28'inin arkadaşlık ilişkisi kurma, % 29'unun fakülte ve iş hayatına uyum sağlama sorunlarının olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada, gençlerimizin sorunlarının zamanında ana-babaların çocuklarının duygusal bağımsızlıklarının kazanmalarına olanak vermediklerinden kaynaklanarak, gençlerimizin boyun eğen, utangaç ve şüpheli olarak yetiştiklerine yer verilmiştir. Ayrıca ülkemizde erkeğe aşırı önem veren toplumsal etkenlerin erkekte cinsel korkuları şiddetlendirdiği, kızlarda ise, çağdaş kadın rolü ile geleneksel rol beklentilerini dengelemede bocalama yaşadıkları belirtilmektedir.

Üniversite öğrencilerinin sorunları konusunda Özdemir (1985) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin en çok vurguladıkları problemlerin okul ve başarı ile ilgili olduğu, bunu gelecek, aile ile kız erkek arkadaşlığı sorunlarının izlediği, kızların üniversitedeki sorunlarının problem çeşit ve sayısı itibarıyla erkeklerinkinden daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Acar (1986)'ın "Üniversite Öğrencilerinin Problemlerinin Akademik Başarıya Etkisi" konulu çalışmasında ise, öğrencilerin problem tarama envanterinden aldıkları puanla başarı düzeyleri arasında; sosyal sorun puanlarıyla başarı düzeyleri arasında; okul sorunlarıyla başarı düzeyleri arasında ve geleceğe ilişkin kaygılarıyla başarı düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Bulgulara dayanarak, başarısız olan öğrencilerin sorunlarını dışsallaştırarak sorunlarının bilincinde olmadıkları, sınavlarda çok heyecanlanan, derse konsantre olamayarak ilgisizleşen ve verimli çalışma yollarını bilemeyen öğrencilerin başarı düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır. Geleceğe ilişkin kaygı yaşayanlarda ise, kaygının başarıyı olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

Ültanır (1996)'ın bir grup üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı pilot çalışmada öğrencilerin açık uçlu sorulara verdiği cevaplarda ise, tüm problemler içinde en çok frekansı olan sorunların % 66 ile "Okula ilişkin" olan spor ve kültürel etkinliklerin eksikliği, % 55.5 "Gelecek kaygısına" ilişkin olan iş bulamama sorunu, % 40 "Sağlık Sorunu"na ilişkin olarak gözlerimden rahatsızım sorunlarının yer aldığı görülmüştür.

Gençlik, çoğu literatürde 18-24 yaş arasında yer alan, aynı toplumun bireyleri olmalarına rağmen içinde yaşadıkları fiziksel çevre özelliklerine, aldıkları eğitime, üretime katılıp katılmayışlarına, ailelerinin eğitim durumları ve sosyo-ekonomik yapılarına göre farklı ilgi, gereksinim, tutum ve davranışlara sahip olan kesimdir. Bu farklılık onların sahip oldukları problemlerini de farklılaştırılmaktadır. Alpan (1992)'a göre, bu kesimde yer alan tüm insanlar gençlik dönemini yaşamaz. Bu dönem erkeklerin % 40'ı, işçi kesiminde olanlarda ise bu oranın daha aşağısı tarafından yaşanmaktadır.

Üniversite Gençliği, kendi akranları içinde seçilmiş ve belli bir yeterlilik düzeyinde kendini kanıtlamış olan bireylerden oluşmaktadır (Kılıçcı, 1989). Gençler, temel görevi araştırma, bilim üretme, teorik ve uygulamalı olarak yaşama geçirme amacıyla eleman yetiştiren kurumlarda yetişmektedirler. Bu akademik ortamda, gencin sahip olduğu benlik kavramı yeniden gelişerek toplumun ve yetişmekte olduğu mesleğinin beklentileri doğrultusunda bilişsel, emosyonel ve davranışsal olarak biçim kazanacaktır.

Problem kavramı, araştırmada üniversite öğrencilerine verilen açık uçlu sorulara verdikleri sıkıntılarını, gereksinimlerini, beklentilerini belirleyen ifadeler problem maddeleri olarak saptanmıştır. Kılıçcı (1989)'a göre, sağlıklı insan suçluluk, yetersizlik duygularını yaşamasına rağmen bu duyguların altında ezilip kalma yerine bunlarla yaşayabilme gücü gösterir. Bu durum ise, Baymur (1969)'a göre, sağlıklı gelişimi etkileyerek kişinin

kendini görüş tarzı ve kendine göre problem olarak nitelendiği konulardır.

Üniversite gençliğinin sorunları, temelde gençlerin üniversiteye yeni başladıklarında uyumsuzluktan kaynaklanan benlik kavramlarındaki direnmelerden, bağımsız olarak davranabilmenin zorlanmalarından, çevre ile kurduğu ilişkilerden ve ekonomik sorunlardan kaynaklanır. Bu nedenle bu sorunları sosyo-ekonomik ve psikolojik sorunlar olarak ele almak mümkündür.

Bu çalışmanın amacı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde kurulması düşünülen "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi"nin etkinliklerini başlatırken öğrencilerin sahip oldukları problemlerin neler olduğunu saptamak ve kullanmak için problem tarama ölçeğini geliştirmektir. Üniversitede daha önce böyle bir çalışmanın yapılmamış olması ve Kepçeoğlu (1986)'nın da belirttiği gibi öğrenci problemlerinin sürekli olarak farklı koşul ve ortamlara göre değişiklik göstermesi bu çalışmanın en önemli gerekçesini oluşturmuştur.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma kapsamına giren bireyler, ölçek maddelerinin geliştirilmesinde izlenen yol ve analizinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

a. Araştırma Kapsamına Giren Bireyler

Bu araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Araştırma grubunu 1995-1996 bahar dönemindeki Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne devam eden 254 öğrenci oluşturmaktadır. Cevaplama hataları nedeniyle 18 kişinin cevap kağıtları iptal edilmiştir. Öğrenciler Eğitim Fakültesinin beden eğitimi, sınıf öğretmenliği ve özel eğitim bölümlerinin 1, 2, 3 ve 4. sınıflarından rastlantısal olarak seçilmişlerdir. Öğrencilerin 113'ü kız ve 141'i erkektir. Test-tekrar test güvenlik çalışmasına Özel Eğitim Bölümü I. sınıftan 43 öğrenci katılmıştır.

b. Kullanılan Ölçme Aracı

Problem Tarama Envanteri (PTE) üniversite öğrencilerindeki problemlerin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Daha önce bu konuda problem tarama envanteri çalışmaları yapan Baymur (1969), Kılıçcı (1981) Acar (1986) ve Doğan (1989)'ın geliştirmiş oldukları problem tarama envanterlerindeki problem alanları esas alınarak 7 alt alanlı bir ölçek geliştirilmek amacıyla araştırmaya başlanmıştır. Bu alanlar, Okul, Gelecek, Aile, Sosyal, Kişisel, Ders Çalışma-Başarısızlık ve Sağlıkla ilgili olan problem alanları olmuştur. Bu araştırmada seçilen problem maddelerinin tümü 91 maddedir. Envanter üç cevap seçenekli Likert tipinde bir araçtır. Ölçek maddeleri çok önemli (3), Önemli (2) ve Önemsiz (1) seçeneklerinden oluşmaktadır. Birey, maddelerin kendine göre önem derecesini seçerek soruları cevaplandırır. Geliştirilen envanterin kapsadığı problem alanları ve içerdiği madde sayılarıyla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir:

1. Okul Yaşamına İlişkin Problem Alanı: Üniversitenin kaynak, ders çalışma olanakları, danışmanlık etkinlikleri ve sosyo-kültürel etkinliklerine ilişkin olan problemler bu alana girmektedir. Envanteri oluşturan 91 maddenin 14'ü bu alt alana aittir.

2. Gelecekteki İş ve Meslek Yaşamına İlişkin Problem Alanı: Bu alan, gencin öğrenim gördüğü bölüm ve gelecekteki mesleğine ilişkin olan kaygı ve beklentilerinden oluşmaktadır. Mesleğin statüsü, zorluğu, ekonomik yönü, iş bulabilme ve okulu zamanında bitirebilme ile ilgili olan problemler bu alana girmektedir. Bu alt alandaki madde sayısı 15'tir.

3. Aile Yaşamına İlişkin Problem Alanı: Bu alan gencin ailesinden beklentilerini ve onlarla olan ilişkilerinden kaynaklanan problemleri kapsamaktadır. Bunlar; ailenin başarı beklentileri, kuşak çatışmaları sorunları ve ailenin arkadaşlara karşı olan tutumlarıyla ilgili olan problemler şeklinde özetlenebilir. Bu alt alandaki madde sayısı 10'dur.

4. Sosyal İlişkilerle İlgili Problem Alanı: Bu alandaki problemler, gencin toplumla, yaşlılarıyla ve karşı cinsten arkadaşlarıyla uyum kuramama problemlerinden kaynaklanmaktadır. Bunlar emsallerin ve arkadaşların davranışlarını anlayamama, onlarla düzenli ilişki kuramama ve kendini istediği gibi anlatamama problemlerinden oluşan 12 maddedir.

5. Kişisel Özelliklere İlişkin Problem Alanı: Bu alan, gencin yaşama bakış tarzı, kişilik özellikleri, tutum, davranış ve değerlerinden oluşmaktadır. Bunlar; çevredeki olaylardan, bireylerin davranışlarından etkilenme, başkalarına karşı sıkılganlık, güven duyamama ve yaşama sevincini bulamama problemlerinden oluşmaktadır. Madde sayısı 18'dir.

6. Ders Çalışma-Başarısızlık: Bu alanda ders çalışma ve başarısızlık kaygıları yer almaktadır. Bunlar; ders çalışma düzeni, motive olamama, sınav kaygısı ve başarısız olma kaygılarından oluşan 14 maddedir.

7. Sağlıkla İlgili Olan Problem Alanı: Sağlıkla ilgili bürokratik engeller, farklı branşlardaki doktorların yetersizliğine ilişkin olan problemleri içeren 8 maddedir.

c. İşlem Yolu:

Araştırmaya başlarken alt alanlara ilişkin olan açık uçlu sorular Eğitim fakültesinin ikisi sınıf öğretmenliği, diğerleri ise özel eğitim ve resim bölümlerinden birer sınıfa olmak üzere toplam 189 öğrenciye verilmiştir. Öğrencilerden elde edilen bilgiler self-report yoluyla toplanarak frekansları en fazla olan maddelerden seçilerek 118 madde yazılmış ve problem maddeleri 5 uzmana verilmiştir. Daha sonra uzman görüşlerindeki uyarılar dikkate alınarak problemlerden 18 madde çıkarılmış ve 100 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Envanter, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için Eğitim Fakültesinde görevli olan akademik danışmanlarca araştırmacının yönetiminde örneklem grubundaki sınıflara uygulanmıştır.

d. Verilerin Analizi:

PTE'nin Geçerliği:

Geçerlik çalışması amacıyla ve "ayrivedici geçerliği" sağlamak için deneklerin 100 soruya verdiği cevaplar alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı madde analizi yapılmıştır. Bunun için ölçekteki maddeler puanlandıktan sonra cevaplayıcılar en yüksek puandan düşük puana doğru sıralanarak Likert'in deyişiyle "iç tutarlılık ölçütü"ne dayalı madde seçme işlemi, denen ölçek puanları dağılımının iki ucundaki % 27'lik alt ve % 27'lik üst gruplardaki cevaplayıcıdan elde edilen veriler üzerinde geliştirilmiştir (Tezbaşaran, 1996). Bu amaçla deneklerin 100 problemin herbirine verdikleri cevaplar üzerinden yapılan alt-üst gruplar ortalamaları farkına dayalı madde analizi uygulaması şöyle yapılmıştır. Cevap kağıtlarının her biri yedi ayrı alana göre (Okul, Gelecek, Aile, Sosyal Problemler, Kişisel, Ders Çalışma ve Başarısızlık ve Sağlık) toplam puan sıralamasına dizilerek ölçek puanları dağılımının üst ucundaki cevaplayıcıların % 27'si üst grup, alt ucundaki % 27'si alt grup olarak belirlenmiştir. Alt alanlarda yer alan her soru maddesindeki (Önemsiz, Kararsızım ve Önemli) seçeneklerine verilen cevaplar tespit edildikten sonra, her seçenekte yer alan puanlar seçeneğin (1, 2 ve 3) değerleri ile çarpılmışlardır. Her madde için üst gruptaki cevaplayıcıların madde puanları ortalaması ile alt gruptaki cevaplayıcıların ortalaması arasındaki farkın manidarlığı bu gruplar birbirlerinden bağımsız olduğu için bağımsız gruplar için uygulanan t testi ile sınanmıştır (Turgut ve Baykul, 1992).

PTE'ndeki her problem, bir problem durumunu gösteren olumlu cümleler şeklinde ifade edilmiştir. Her alt alanla ilgili olan problem cümleleri, alt alta sıralanmıştır ve problemin başında ilgili olduğu alan belirtilmemiştir (Kepçeoğlu, 1986). Problem maddelerinin seçiminde 0.05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

PTE'nin Güvenirliği:

Güvenirlikle ilgili olarak iç tutarlılık güvenirliği ve test-tekrar test güvenirliği hesaplanmıştır. 254 kişiye uygulanarak alt alanların iç tutarlılıkları hesaplanmış ayrıca, 43 kişilik özel eğitim bölümü 2. sınıfa üç hafta ara ile envanter uygulanmış ve tüm envantere ait test tekrar test korelasyonu hesaplanmıştır.

BULGULAR

a. PTE'nin Geçerliği İle İlgili Bulgular:

Ölçeğin geçerliği, ayrivedici geçerlik yolu ile bulunmuştur, madde analizi yapılarak maddeler için alt-üst gruplar ortalamaları farkına dayalı t testi hesaplamaları yapılmıştır. Eğitim fakültesinin beden eğitimi, sınıf öğretmenliği ve özel eğitim bölümlerinin 1, 2, 3 ve 4. sınıflarından rastlantısal olarak seçilen 254 öğrenciye Problem Tarama Envanteri (PTE) uygulanmıştır. Tablo 1'de okul alanına ilişkin olan sonuçlar verilmiştir.

Tablo 1- Öğrencilerin Okul Probleminden Aldıkları Puanların Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri.

Alt Grup		Üst Grup		t değeri	Önem Derecesi	Madde No
X	S	X	S			
1.76	0.89	2.34	0.87	4.04	p<.05	1"
2.00	0.91	2.54	0.71	4.09	p<.05	2"
2.55	0.76	2.66	0.63	0.90	Önemsiz	3"
2.32	0.80	2.75	0.55	3.81	p<.05	4"
2.39	0.87	2.56	0.69	1.31	Önemsiz	5"
2.01	0.88	2.71	0.57	5.72	p<.05	6"
2.43	0.76	2.57	0.67	1.21	Önemsiz	7"
1.88	0.95	2.18	0.87	1.99	p<.05	8"
2.12	0.84	2.07	0.86	0.38	Önemsiz	9"
2.31	0.89	2.70	0.59	3.11	p<.05	0"
1.14	0.53	1.66	0.87	4.49	p<.05	11"
2.53	0.74	2.76	0.61	2.14	p<.05	12"
2.27	0.80	2.75	0.55	4.28	p<.05	13"
2.43	0.74	2.67	0.63	2.11	p<.05	14"
2.24	0.89	2.41	0.70	1.27	Önemsiz	15"
2.17	0.93	2.96	0.26	6.99	p<.05	16"
1.64	0.86	2.40	0.72	5.73	p<.05	17"
1.85	0.89	3.19	4.92	2.29	p<.05	18"
1.50	0.83	2.32	0.91	5.66	p<.05	19"

p<.05

Tablo-1'in incelenmesinden anlaşıldığı gibi, Okul alanına ait 0.05 düzeyine ve t değerleri sonuçlarına göre, ölçek maddelerinden 1,2,4,6,8,10,11,12,13,14,16,17,18 ve 19. maddeler seçilmiş bunlardan 3,5,7,9 ve 15. Maddeler ise $p > .05$ olduğundan seçilememiştir. $p < .05$ anlamlılık düzeyine göre seçilen maddelerden t değeri en yüksek madde $t=9.13$ ile 16. madde olan "Üniversitede boş zamanları değerlendirme etkinliklerinin yeterli olmadığını düşünüyorum", en düşük madde ise $t=0.38$ ile 9. maddedir. Bu madde $p > .05$ olduğundan seçilmemiştir. Tablo-2'de "Gelecek" problemindeki maddelere ait hesaplanan t değerleri görülmektedir.

Tablo-2'nin incelenmesinden anlaşıldığı gibi, Gelecek alanına ait 0.05 anlamlılık düzeyinde ve t değerleri sonuçlarına göre 20-34 arasındaki tüm problem maddeleri ölçeğe alınmış olup seçilerek ölçeğe alınan maddelerden t değeri en yüksek $t=9.13$ ile 34. madde olan "İleride geçim sıkıntısı çekmekten korkuyorum" maddesidir. En düşük olan madde ise $t=2.40$ ile 27. madde olan "Okulu normal süresinde bitiremeyeceğimi düşünüyorum" maddesidir.

Tablo 2- Öğrencilerin Gelecek Probleminden Aldıkları Puanların Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri.

Alt Grup		Üst Grup		t değeri	Önem Derecesi	Madde No
X̄	S	X̄	S			
1.42	0.76	2.44	0.80	7.93	$p < .05$	20"
1.36	0.77	2.07	0.86	5.24	$p < .05$	21"
1.43	0.78	2.00	0.71	4.63	$p < .05$	22"
1.64	0.82	2.45	0.78	6.18	$p < .05$	23"
1.22	0.50	1.82	0.93	4.95	$p < .05$	24"
1.78	0.94	2.56	0.76	5.51	$p < .05$	25"
2.28	0.90	2.66	0.61	2.96	$p < .05$	26"
1.50	0.78	2.88	4.83	2.40	$p < .05$	27"
1.58	0.86	2.05	0.83	3.39	$p < .05$	28"
1.43	0.72	2.26	0.87	6.29	$p < .05$	29"
1.91	0.92	2.49	0.77	4.12	$p < .05$	30"
2.42	0.83	2.88	0.37	4.34	$p < .05$	31"
1.45	0.76	2.19	0.86	5.46	$p < .05$	32"
1.42	0.76	2.25	0.76	6.61	$p < .05$	33"
1.39	0.74	2.47	0.69	9.13	$p < .05$	34"

$p < .05$

Tablo-3'de "Aile" problemindeki maddelere ait hesaplanan t değerleri görülmektedir.

Tablo 3- Öğrencilerin Aile Probleminden Aldıkları Puanların Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri.

Alt Grup		Üst Grup		t değeri	Önem Derecesi	Madde No
X̄	S	X̄	S			
1.45	0.73	2.47	0.75	8.40	$p < .05$	35"
1.47	0.80	2.27	0.82	6.00	$p < .05$	36"
2.15	0.90	2.58	0.69	3.23	$p < .05$	37"
1.46	0.76	2.38	0.83	7.04	$p < .05$	38"
1.32	0.67	1.92	0.83	4.73	$p < .05$	39"
1.55	0.78	2.34	0.75	6.25	$p < .05$	40"
1.27	0.67	2.01	0.89	5.72	$p < .05$	41"
1.41	0.66	2.18	0.81	6.36	$p < .05$	42"
1.55	0.78	2.38	0.78	6.47	$p < .05$	43"
1.96	0.87	2.62	0.64	5.24	$p < .05$	44"

$p < .05$

Tablo-3'ün incelenmesinden anlaşıldığı gibi, Aile alanına ait 0.05 anlamlılık düzeyinde ve t değerleri sonuçlarına göre 35-44 arasındaki tüm problem maddeleri ölçeğe alınmış olup seçilerek ölçeğe alınan maddelerden t değeri en yüksek olan $t=8.40$ ile 35. madde olup "Ailemin benden fazla başarı beklemesinden kaygılanıyorum" maddesidir. En düşük olan madde ise $t=3.23$ ile 37. madde olan "Ailemi özlüyorum" maddesidir. Tablo-4'de "Sosyal Problemler" alanındaki maddelere ait hesaplanan t değerleri görülmektedir.

Tablo 4- Öğrencilerin Sosyal Probleminden Aldıkları Puanların Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri.

Alt Grup		Üst Grup		t değeri	Önem Derecesi	Madde No
X̄	S	X̄	S			
1.51	0.85	2.70	0.59	9.83	$p < .05$	45"
1.64	0.85	3.11	5.11	2.43	$p < .05$	46"
1.88	0.88	2.41	0.72	4.02	$p < .05$	47"
1.45	0.74	2.26	0.75	6.63	$p < .05$	48"
1.51	0.75	2.41	0.71	7.51	$p < .05$	49"
1.36	0.71	2.05	0.90	5.16	$p < .05$	50"
1.18	0.51	2.00	0.82	7.34	$p < .05$	51"
1.22	0.58	2.05	0.76	7.50	$p < .05$	52"
1.68	0.78	2.64	0.61	8.40	$p < .05$	53"
1.16	0.20	2.01	0.74	7.58	$p < .05$	54"
1.42	0.74	2.11	0.83	5.34	$p < .05$	55"
2.05	0.84	2.62	0.66	4.51	$p < .05$	56"

$p < .05$

Tablo-4'ün incelenmesinden anlaşıldığı gibi, Sosyal problemler alanına ait 0.05 anlamlılık düzeyinde ve t de-

Üniversite Öğrencileri İçin Geliştirilen Problem Tarama Envanterinin
Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

ğerleri sonuçlarına göre 45-56 arasındaki tüm problem maddeleri ölçeğe alınmış olup seçilerek ölçeğe alınan maddelerden t değeri en yüksek olan madde t=9.83 olan 45. madde "Sınıf arkadaşlarımla ilişkileri hakkında olumsuz düşünüyorum" maddesidir. En düşük olan madde ise t=2.43 ile 46. madde olan "Bazılarının çevrelerine karşı savunmalı davranmalarından etkileniyorum" maddesidir. Tablo-3'de "Kişisel" problemde yer alan maddelere ait hesaplanan t değerleri görülmektedir.

Tablo 5- Öğrencilerin Kişisel Problemden Aldıkları Puanların Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri.

Alt Grup		Üst Grup		t değeri	Önem Derecesi	Madde No
X	S	X	S			
2.15	0.92	2.71	0.62	4.39	p<.05	57"
1.81	0.89	2.32	0.83	3.56	p<.05	58"
1.49	0.83	2.18	0.81	5.12	p<.05	59"
1.34	0.65	2.08	0.83	6.06	p<.05	60"
1.85	0.75	2.55	0.69	5.86	p<.05	61"
1.96	0.85	2.67	0.63	5.79	p<.05	62"
1.93	0.85	2.71	0.54	6.65	p<.05	63"
1.19	0.57	1.95	0.76	6.82	p<.05	64"
1.14	0.58	1.38	0.64	2.47	p<.05	65"
1.35	0.65	2.04	0.81	5.70	p<.05	66"
1.32	0.58	2.05	0.78	6.45	p<.05	67"
1.74	0.80	2.42	0.71	5.50	p<.05	68"
1.28	0.61	1.95	0.86	5.36	p<.05	69"
1.53	0.74	2.28	0.81	5.94	p<.05	70"
2.38	0.74	2.84	0.41	4.67	p<.05	71"
1.95	0.84	2.73	0.51	6.81	p<.05	72"
1.81	0.79	2.48	0.73	5.34	p<.05	73"
1.72	0.82	2.49	0.71	6.15	p<.05	74"

p<.05

Tablo-5'in incelenmesinden anlaşıldığı gibi, Kişisel problemler alanına ait 0.05 anlamlılık düzeyine ve hesaplanan t değeri sonuçlarına göre 57-74 arasındaki tüm problem maddeleri ölçeğe alınmış olup t değeri en yüksek olan madde t=6.82 ile 64. madde olan "Sıkılgan olmam arkadaşlık kurmamı zorlaştırıyor" ile en az t değeri olan t=2.47 ile 65. madde olan "Kimseye kolayca güvenemediğimi düşünüyorum" maddesidir. Tablo-6'da Öğrencilerin ders çalışma-başarısızlık alanından aldıkları puanlar ve t değerleri görülmektedir.

Tablo 6- Öğrencilerin Ders Çalışma-Başarısızlık Probleminden Aldıkları Puanların Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri.

Alt Grup		Üst Grup		t değeri	Önem Derecesi	Madde No
X	S	X	S			
1.54	0.81	2.38	0.74	6.58	p<.05	75"
1.39	0.68	1.85	0.74	3.91	p<.05	76"
1.31	0.64	2.00	0.76	5.93	p<.05	77"
1.49	0.71	2.18	0.86	5.34	p<.05	78"
1.59	0.81	2.33	0.82	5.47	p<.05	79"
2.16	0.92	2.63	0.70	3.47	p<.05	80"
1.64	0.87	2.32	0.81	4.89	p<.05	81"
1.92	0.92	2.66	0.61	5.76	p<.05	82"
1.54	0.83	2.16	0.83	4.54	p<.05	83"
2.15	0.79	2.70	0.57	4.85	p<.05	84"
2.24	0.89	2.63	0.70	2.94	p<.05	85"
1.95	0.92	2.63	0.64	5.25	p<.05	86"
1.95	0.84	2.68	0.62	6.06	p<.05	87"
1.62	0.83	2.29	0.81	4.95	p<.05	88"

p<.05

Tablo-6'nın incelenmesinden anlaşıldığı gibi, Ders Çalışma-Başarısızlık alanına ait 0.05 anlamlılık düzeyinde hesaplanan t değerleri sonuçlarına göre 75-88 arasındaki tüm problem maddeleri ölçeğe alınmış olup en yüksek t değeri t=6.58 olan 75. madde "Yurtta çok gürlü olduğundan ders çalışmıyorum" maddesidir. En düşük t değeri ise t=2.94 ile "85. madde olan "kitaplarını alamadığım derslerde başarılı olmada güçlük çekiyorum" maddesidir. Tablo-7'de "Sağlık" problemindeki maddelere ait hesaplanan t değerleri görülmektedir.

Tablo 7- Öğrencilerin Sağlık Probleminden Aldıkları Puanların Alt ve Üst Gruplarına Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri.

Alt Grup		Üst Grup		t değeri	Önem Derecesi	Madde No
X	S	X	S			
1.62	0.83	2.34	0.78	5.25	p<.05	89"
1.65	0.87	2.59	0.64	7.48	p<.05	90"
2.11	0.85	2.59	0.66	3.82	p<.05	91"
2.05	0.84	2.73	0.58	5.63	p<.05	92"
1.74	0.89	2.03	1.00	1.82	Önemsiz	93"
1.78	0.85	2.23	0.87	3.16	p<.05	94"
2.26	0.87	2.81	0.52	4.65	p<.05	95"
2.15	0.90	2.70	0.64	4.27	p<.05	96"
1.58	0.88	1.75	0.88	1.19	Önemsiz	97"
1.76	0.88	1.90	0.87	1.02	Önemsiz	98"
1.59	0.78	1.75	0.89	1.15	Önemsiz	99"
1.73	0.82	2.77	0.57	8.97	p<.05	100"

p<.05

Tablo-7'nin incelenmesinden anlaşıldığı gibi, Sağlık alanındaki problemlere ait 0.05 düzeyine ve t değerleri sonuçlarına göre seçilen ölçek maddelerinden 89,90,91,92,94,95,96 ve 100. maddeler seçilmiştir. Bunlardan 93, 97, 98 ve 99. maddeler ise $p > .05$ olduğundan seçilememişlerdir. Bu maddelerden en yüksek hesaplanan t değeri $t=8.97$ ile 100. madde olan "Arasıra başağrılarım oluyor", en düşük olan madde ise $t=1.02$ ile 98. maddedir.

b. PTE'nin Güvenirliği İle İlgili Bulgular

3 kişilik özel eğitim bölümü I. sınıfa üç hafta ara ile uygulanan ve Pearson momentler korelasyonu ile hesaplanan tüm envantere ait test tekrar test korelasyonu ile 0.83 bulunmuştur.

Problem tarama ölçeğinin 254 kişi üzerinden her problem alanına ilişkin olan iç tutarlılıkları Cronbach alfa ile hesaplandığında Okul: 0.56; Gelecek: 0.61; Aile: 0.73; Sosyal: 0.69; Kişisel: 0.79; Ders Çalışma ve Başarısızlık: 0.70 ve Sağlık: 0.43 sonuçları bulunmuştur. Böylece ait alanların iç tutarlılığının 0.43 (Sağlık) ile 0.79 (Kişisel) arasında değiştiği görülmektedir. Tüm envanterin iç tutarlılığı ise 0.90 bulunmuştur.

Ayrıca, 43 kişilik özel eğitim bölümü 2. Sınıf öğrencilerine üç hafta ara ile uygulanan ve Pearson momentler korelasyonu ile hesaplanan tüm teste ait test tekrar test korelasyonu ise 0.83 bulunmuştur.

TARTIŞMA VE YORUM

Geçerlik ve güvenilirlikle ilgili olarak elde edilen bulgular Problem tarama Ölçeğinin Üniversite öğrencileri

grubundaki problemlerini geçerli ve güvenilir olarak ölçmek için kullanılabileceğini göstermektedir. Ölçekteki problem alanlarında geçerlik çalışması için yapılan t testi analizleri ile "Okul" alanından (5) ve "Sağlık" alanından ise (4) problem maddesine $p < .05$ düzeyinde anlamsız bulunması, "Önemsiz" olan maddelerin alt-üst gruplarındaki ortalamaların birbirlerine yakın olduğu bir başka deyişle bu maddelerin alt ve üst gruplarda kalan bireyleri ayırdedemediğini göstermektedir. PTE'nin güvenilirlik çalışmalarına iç tutarlılık açısından bakıldığında alt alanlar ortalamasının iç tutarlılık açısından bakıldığında en az 0.43 Sağlık ile en çok 0.79 Kişisel sorunlar arasında değiştiğini göstermektedir. PTE'nin üç hafta ara ile elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise $r=0.83$ olup, bulguların güvenilirlik açısından yeterli olduğunu göstermektedir.

Bulgulara dayanarak PTE'nin psikolojik danışma ve rehberlikte bireyin çeşitli problemlerini ortaya çıkarmak amacıyla uygulanabileceği görülmektedir. Bu amaçla geliştirilen Problem tarama ölçekleri ile, bireyi kaygılandıran, onun çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapmasını engelleyen tüm problemler belirlenerek, problemlerin çözümünü sağlamak için bireye yapılacak psikolojik danışma ve rehberlik yardımları da programlanabilir (Kepçeoğlu, 1986).

Bu ölçekle üniversitedeki öğrencilerin problemleri belirlenmek istenirken ölçeğin amacı hakkında gereken açıklama yapılarak, soruları dürüst ve içtenlikle cevaplandırmaları sağlanmalıdır. Bilindiği gibi üniversite dönemi gençlerin çoğu tarafından özgürlük dönemi gibi düşünülmektedir. Çünkü bu dönemde önceki öğrenme kademelerinde yer alan disiplinci anlayış yerini bireyin kendi kendini denetlemesine bırakmaktadır. Bu etkiler ise gençlerin üniversitedeki sorunlarının yeniden biçimlenerek farklı özellikler kazanmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde gencin seçtiği mesleği sınav sonucundaki puanları belirlediğinden mesleği benimseme ve alışma öğrenim süreci esnasında gerçekleşmemektedir. Bu nedenlerle genç, bir yandan öğrenimini sürdürürken bir yandanda iş bulabilme, maddi zorluk çekmek istememe gibi düşünceleri beraberinde taşımaktadır. Super (1957)'a göre, 15-24 yaş dönemine rastlayan ve "Araştırma" dönemi olarak belirlenen üniversite dönemi, bireyin kendini test ettiği, okulda mesleksi araştırmanın, boş zaman etkinliklerinin, part-time çalışmaların yer aldığı dönemdir. Mesleksi gelişme ise, bireysel gelişme ile ilgili devamlı, geri dönülme ve düzenli örüntülenen bir süreçtir (Bailey ve Stadt, 1973).

PTÖ'nün geçerliğine yönelik olarak farklı üniversitelerden alınmış olan örneklerden yararlanarak hem ayırdedici geçerlik hem de yapı geçerliği için faktör analizi çalışmaları yapılabilir. Araştırmacının ulaştığı evren, tek bir üniversitedeki belli bir fakültenin seçkisiz yolla ulaşılabilen öğrencileri olmuştur. PTE'nin uygun şekilde kullanılabilmesi için uygulanacak öğrenci grubunun özellikleri hakkında akademik danışman ve öğretim üyeleri bilinçlendirilmelidir. Ayrıca, gençlere etkin olarak uygulanacak olan Öğrenci Kişilik Hizmetlerinin onların problemlerinin oluşmasında önleyici rolünün olduğu bilinmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar, N.V. (1986) "Üniversite Öğrencilerinin Problemlerinin Akademik Başarıya Etkisi" **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1, 65-76.
- Aksu, M. ve Paykoç, F. (1986) **ODTÜ Kampüsünde Gençlik Sorunları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Alpan, A. (1992) "Cumhuriyet Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinde Çevreye ve Üniversiteye Uyum Sorunları" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sivas.
- Bailey L.J. Stadt. R.W. (1973), **New Approach to Human Development**, Mc. Knight, Publishing Company. U.S.A.
- Baymur, F. (1969) "Yurtlarda Kalan Yüksek Öğrenim Öğrencilerinin Başlıca Sorunları", **H.Ü. Sosyal ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 58-73. Ankara.
- Doğan, S. (1989) **Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Gençlerin Sorunları**. TED Yayınları. Ankara.
- Ekşi, A. (1982) **Gençlerimiz ve Sorunları**, İstanbul Üniversitesi, Mediko Sosyal Merkezi.
- Kılıçcı, Y. (1981) "Üniversite Öğrencilerinin Kendini Kabul ile İlgili Yaygın Sorunları", Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, H.Ü. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, Ankara.

—, (1986) **Okulda Ruh Sağlığı**, Ankara.

İmamoglu, O. and Gültekin Y. (1993), "Önerilmiş Toplumsal Birey Modeli Işığında Üniversite Gençliğinin Sorunları, **Türk Psikoloji Dergisi**, Cilt, 8, Sayı: 30, 27-41.

Kepçeoğlu, M. (1986), **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Ankara, Özdemir Ofset Yayınevi.

Özdemir, İ.E. (1985). "Gazi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Problemleri" Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, H.Ü. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı.

Özgüven, İ.E. (1992) "Üniversite Öğrencilerinin Sorun-

ları ve Başetme Yolları", **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitim Merkezi**.

Söylemezoğlu, Ü., Aydınalp, K., ve Alperden, N. (1988). "Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Aile ve Kişilik Yapıları ile Bugüne Uyumluları." **Sosyal Sigortalar Kurumu Tıp Bülteni**, 6,3. 67-76.

Tezbaşaran, A. (1996) Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu, **Türk Psikologlar Derneği yayımları**. Ankara.

Ültanır E. (1996) "Yeni Açılan Üniversitelerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin Açılmasına Duyulan Gereklilikler", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Sayı: 220, 10-14.